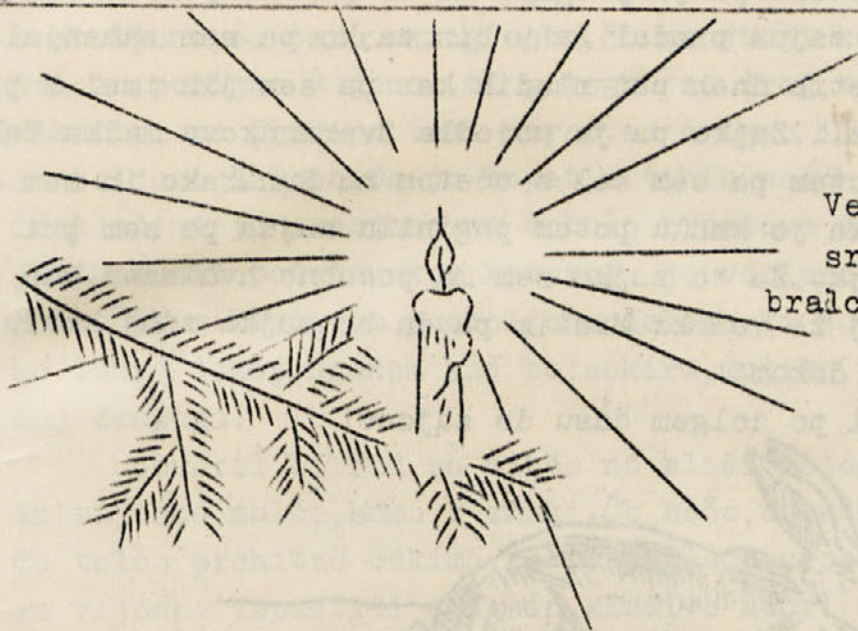

Iz naše 3. doline

1936/37

Izdaja Podmladek Rdečega križa drž.narodne šole v Sodražici.

Vesele božične praznike in
srečno novo leto želi vsem
bračcem in bralkam naš šolski list.

Spomin na pesnika Simona Gregorčiča.

Učiteljica Olga Vodopivec.

Dne 24.novembra je poteklo 30 let od smrti našega priljubljenega ljudskega pesnika Simona Gregorčiča. V Ribnici je imel velikega prijatelja notarja Ignaca Gruntarja, ki je v skromnih razmerah živečega pesnika podpiral vsestransko. V jeseni leta 1906 se je pesnik odzval prijateljevemu povabilu in prebil tri tedne srečno in zadovoljno pri njem v Ribnici, ter posetil med tem tudi Sodražico in Novo Štiftc. Pri Novi Štifti je bil za župnika Karel Klinar, dober Gregorčičev znanec iz mladih let in oba sta bila svidenja ganljivo vesela. Naj bo ob tej priliki omenjeno, da je župnik Klinar uglasbil nekatero pesem, a ni maral, da bi kdo vedel za to. Njegova je tista otožno lepa, globoko občutna pesem, ki je starejšim dobro znana:

Le enkrat bi videl, kak sonce gor gre,
bi videl kak luna, kak zvezde blešče.

Ko v Sodražici še nismo imeli svojega zdravnika, se je ribniški zdravnik dr. Šifrer vozil vsak četrtek v Sodražico in Loški potok zdraviti bolnike. Večkrat je imel s seboj kakega gosta, ki mu je delal družbo na dolgi in samotni poti. Vselej je zdravnika pričakovala družba gospodov, ki so radi prebili po par ur v prijetnem razgovoru, ki zanimala izobražene ljudi. Žensk in otrok navadno v tej družbi ni bilo.

Nekega četrтка pa smo smeli med to izbrano družbo tudi mi domači otroci, da smo - navdušeni pozdravili našega milega slavčka, Simona Gregorčiča, ki je spremljal dr. Šifrerja na poti v Loški potok in se ustavil nazaj grede za nekaj ur pri nas.

Še danes mi je pred očmi njegova visoka, malo sključena postava, njegova mila govorica, ko je nam otrokom napravil prijazen pesniško navdahnjen nagovor. Najbolj pa mi je v spominu živahen izraz njegovih oči.

Samo malo časa nam je bilo dano biti v njegovi družbi. Dolga pot je preveč utrudila šibkega starčka, ki so mu bili dnevi življenja že škodili. Kajti, komaj se je vrnil v svojo sončno Gorico, nas je presenetila tužna in neverjetna vest, da Simona Gregorčiča ni več med živimi.

Moji zajci.

Andoljšek Jože I. b v. n. š.

Mnogo truda sem imel, preden sem prišel do zajcev. Prva moja pot je bila k Zverinu, kjer sem kupil dva mlada zajca. Ta dva sta kmalu zrastle in zajka je imela pet mladih. Prišla pa je podgana in mi je vse pohrustala. To je bilo žalostno! Potem sem zajca prodal za 9 Din, zajko pa sem zamenjal za drugo. Tista je imela v petih dneh pet mladih, ker pa sem jih imel v premrzlem prostoru, so vsi zmrzli. Zajko pa je pojedla Zverinčкова mačka. Tako spet nisem imel nič. Kmalu potem pa sem šel z očetom na Runarsko in sem dobil tam zopet dva zajca. Zajka je kmalu potem poginila, zajca pa sem pri Pirou Ivanu premenjal za zajko. Za to zajko sem mu posebno hvaležen, ker je imela šest mladih. Ti so zdaj že veliki. Mislim pa, da bo zajka zdaj kmalu zopet imela mlade. Komaj jih čakam!

Tako sem vendar prišel po dolgem času do zajcev!

Kako se je vrag poljal skozi Sodražico. Gregorič Iva I. a v. n. š.

Bilo je pred več leti, ko še ni bil avtomobil poznan v vsaki vasi, saj je bil še v mestih redka prikazen. Tedaj je služil v Sodražici za nočnega čuvaja stari Hostar. Vsak večer je vestno stražil trg in je klical vsako uro od desetih zvečer do dveh zjutraj. Dolga leta je bil tudi grobar, zato ni poznal strahu. Vkljub temu se je neki večer tako prestrašil, da je prišel domov brez kelebarde in svetilke.

Žena ga je doma vsa prestrašena izpraševala, kaj se mu je zgodilo, pa ji ni hotel nič povedati.

Drugo jutro pa je Hostar pripovedoval Sodržancem: "Noč je bila temna kakor v rogu. Veste, da ne poznam strahu, pa mi je bilo kar nekam tesno postajalo pri sru. Ko zakličem opolnoči na trgu: 'Uuuraaa jeee dvanajst, hvaljen Jezus Kristus!' se pripelje doli od Zimarič na vozu brez konj sam vrag, pa je obrne proti Zamostcu. Iz oči sta mu gorela dva velika ognja, iz repa pa en manjši. Šlo je pa tako, kakor bi ga veter nesel, grozno je tulil in za njim je kar po peklu smrdelo. Veste, da ne poznam strahu, pa so mi lasje tako pokonci stali, da mi je klobuk odneslo. Pravim, nekaj hudega se bo prej ali slej zgodilo v naši dolini!"

Ljudje se res dalj časa niso upali ponoči iz hiše, boječ se, da bi se vrag ne povrnil in jim kaj hudega naredil. Hostar do tedaj še ni videl v naših krajih avtomobila niti podnevi, kaj šele ponoči in je bil prepričan, da se tako okrog vsi samo vrag.

Moj ded je kovač v Grahovem. Njegova hiša stoji ob vodi na zgornjem koncu vasi. Stavba je velika in prostorna. Spodaj je na eni strani kovačnica, na drugi pa mlin. V sredi pod hodnikom so velika vožna kolesa, ki rabijo ena za kovačnico, druga za mlin. Nad vsem tem so pa lepi stanovanjski prostori. Nad glavnimi vrati je letnica 1819, takrat je bila stavba prvič prezidana.

Kadar pridem v Grahevo, je moja prva pot v kovačnico. Dedu dobim skoraj vedno pri enakem delu, ves zamišljen stoji pri velikem zidanem ognjišču v usnjenom predpasniku in z zavijačnimi rokavi popravlja ogenj. V ognju ima razno koso železa, ki jih obrača z dolgimi kleščami. Prav nič mu ni mar za iskre, ki mu letijo v obraz in po golih rokah. Ko je železo dovolj razbeljeno, se ozre okrog sebe, če ne stoji kdo preblizu njega vzame žareče železo, pomigne vajencu, ta potegne za drog, voda zabobni in težko kladivo, nekateri mu pravijo tudi norec, se dvigne in s silnimi udarci tolče na razbeljeno železo. To je ropot, v tihih nočeh se sliši eno uro daleč naokrog! To kladivo je nasajeno na debelo hrastovo deblo. V ilovnatih tleh je narejen kamenit podstavek, v katerega je vdolano nakovalo. Previdno obrača ded pod težkim kladivom razbeljeno železo, ki se širi, tanjša in daljša. Iz oblike lahko takoj uganem kaj bo: sokira, motika, plenklača, žatlaka, rovnica ali kaj drugega.

Govoril bi rad, pa nihče ne sliši mojega glasu. Ded ukazuje pomočniku in vajencu molče, samo z znaki. Če hoče, da udarja kladivo hitreje, prikima, če tolče prehitro odkima, ko pa pogleda v obraz in trene z očmi, takrat mora vajenec izpustiti drog in kladivo udari na nakovalo in obstane. Potem dene ded kos železa, ki je že malo podoben pravi obliki, še onkrat v ogenj, da mu še sama z vajencem dasta pravo obliko. Za tem vsaka vanj svoj priimek in kraj, potem pa izroči pomočniku, da ga izbrusi.

V levem kotu kovačnice je velik brus. Tam sedi pomočnik in brusi izgotovljene reči. Na brus teče vedno voda in blatne kaplje škrope pomočniku v obraz in po obleki, tako, da je ves zamazan od sivega blata. Težko je njegovo delo, ker mora z vso silo tiščati na brus razne izdelke, da se dobro zbrusijo. Nato jih pa še vajenec z žaganjem ~~izdrgne~~ dargne, da se osuše. Nazadnje jih

namaže z neko mastjo, da ne zarjave. Ded stohita vsak predmet in zaseka vanj neka znamenja, da ve, koliko je težak, tudi kadar je s svojimi izdelki kje na sejmu.

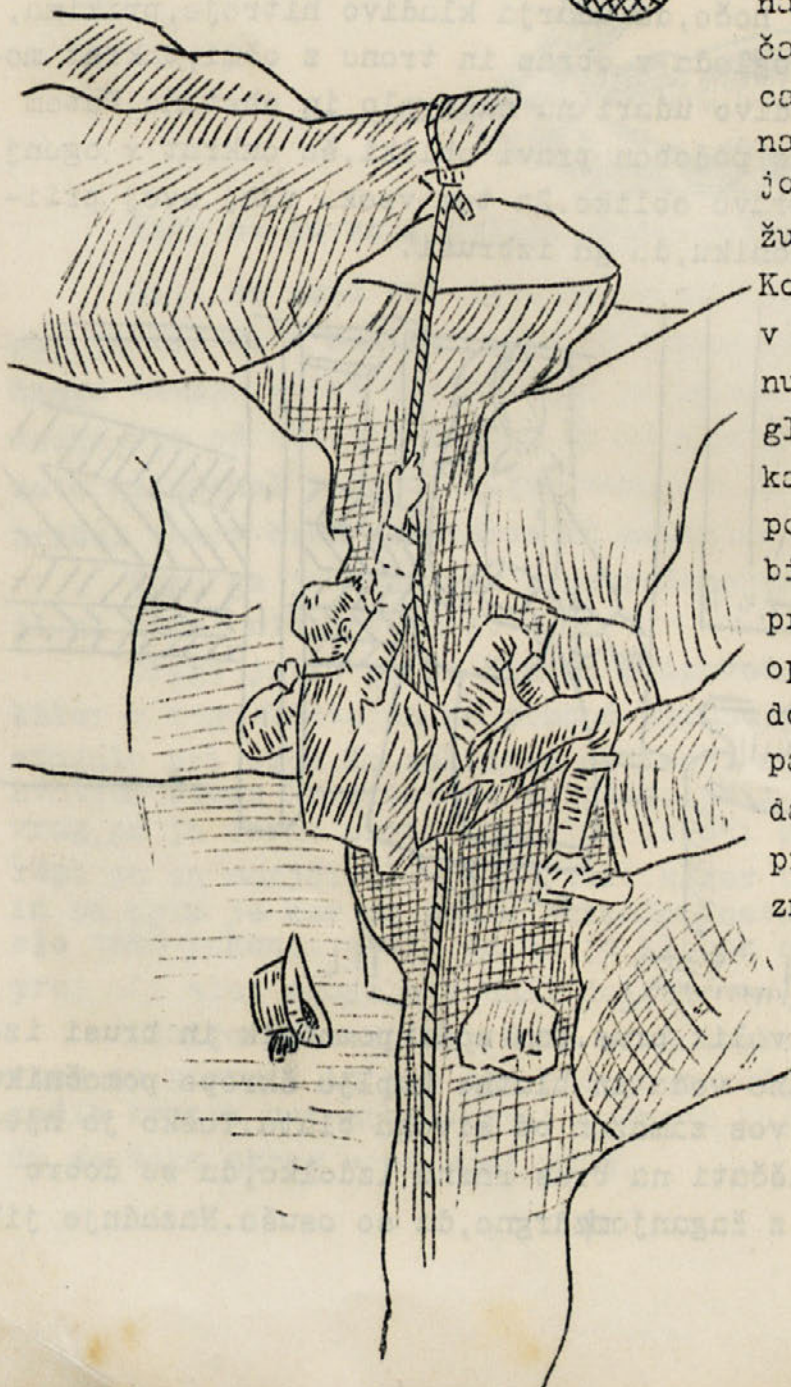
Na sobotni večer potihne šum in ropot, takrat se ustavita tudi moho-va, ki ves teden od zore do pozne noči ne dasta miru s svojim stokanjem. Nato pa pride nedelja, kovačeva želja, ko se lahko na čistem zraku okrepi in razveseli njegovo srce.

Luna -- sonce.

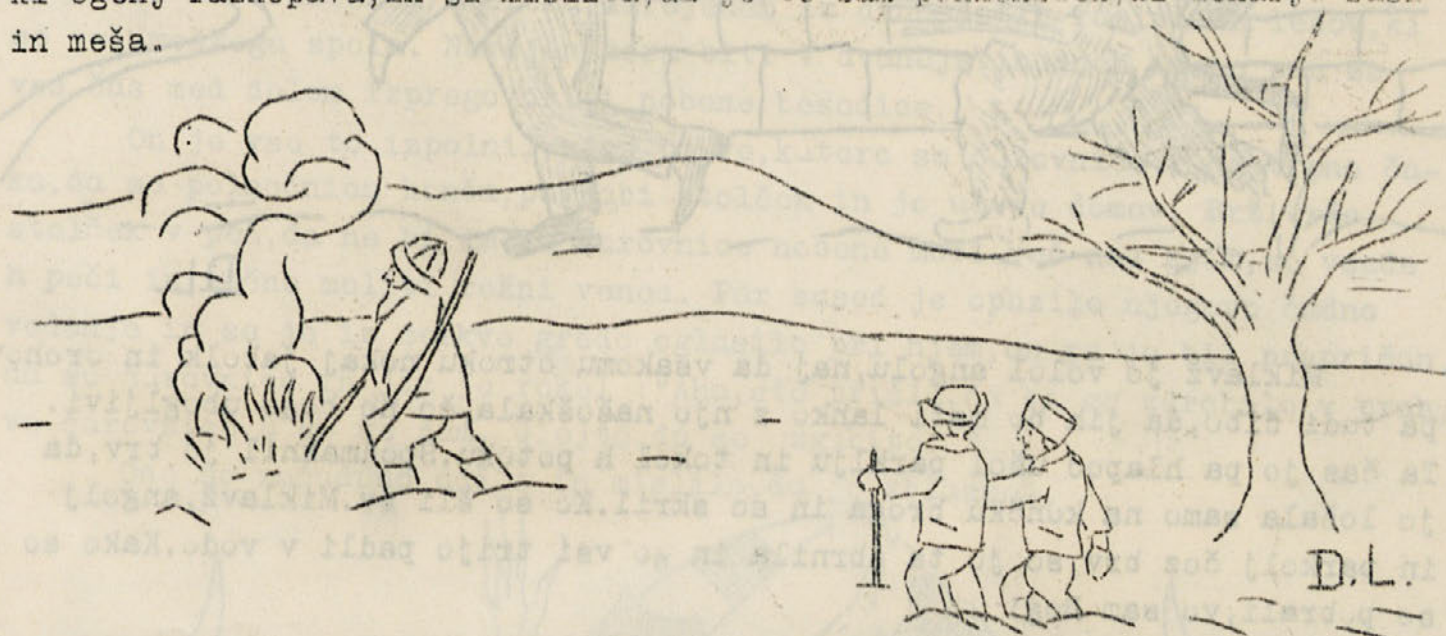
Debeljak Ludvik I. b v. n. š.

Sedel sem na stolu ter gledal v večerno nebo, na katerem so se lesketale zvezde, luna pa je razsvetljevala zemljo. Zazdalo se mi je, da se je nekaj utrgalo z lune ter z veliko hitrostjo padalo proti zemlji. Ko tako nekaj časa mirno sedim in gledam, pribrenči nekaj predme, kar spoznam, da je potniški aeroplan. Na perutih je imel zapisano "Luna - sonce." Ta aeroplan je bil kaj čuden, a vendar podoben potniškemu aeroplanu. Skozi okno je gledal vse polno spačenih obrazov. Iz aeroplana je stopil proti meni mož, ki je imel do tal dolgo sivo brado, brke pod nosom pa so bile prav črne. Oblečen je bil v barvast kožuh, in sicer je bil en rokav zelen, drugi pa moder, hlače

in drugo je bilo rdeče. Ta našemljčan ni mož me vpraša, če imam kaj bencina. Jaz mu odgovorim, da ga nimam. Toda prav sirovo zavpije nad menoj, naj mu takoj preskrbim bencina. Počakaj, pravim ter stečem po stopnjicah v prvo nadstropje. Tam zagledam na oknu steklenico bencina, zgrabim jo ter stečem doli. Tu jo oddam možu. On me pa povabi, naj grem z njim. Ko prideva v aeroplan, vlije bencin v posodo, aeroplan zabrenči in v trenutku smo na soncu. Začne me boleti glava, ter me silno poči v noge, da kar odskakujem. V bližini zagledam potok, kar skočil bi v vodo, če ne bi bila tako vroča. Le iz prepada pred menoj je vela lahna sapa. Sedaj opazim tudi neke vrv. Ne pomišljam dolge, ampak splezam po njej v prepad. Kar se mi vrv utrga in jaz padam, padam v neznano globočino. Ko priletim na dno, se od groze ves znojen zbudim.

Bilo je nekega temnega večera, par dni pred Svetimi tremi kralji leta 1906. Do kolena debel sneg je ležal vsepovsod in najbolj je bilo prijetno pri topli peči. Pri Matevževih na Vincah je tedaj stanoval Jagerbirt, ki ni nikoli veliko delal, samo lov ga je veselil. Tako je tudi ta večer krog osme ure šel ven gledat, kakšno bo drug dan vreme, ker je bil namenjen na lov. Kar zagleda v Šuških ogradah precej velik ogenj. Kaj je to? si misli in gre v hišo obvestit še druge ljudi. Nekateri so bili mnenja, da gori zaklad in Jagerbirt, ki je imel to lepo navado, da se je v dvomljivih slučajih vedno rad prepričal, kaj je, se je odločil da gre pogledat. Hitro se toplo obleče, vzame puško in gre urno čez brod in šuške mlake proti ogradam. Ravno tedaj so tudi drugi ljudje z Vinc zapazili tisti ogenj v ogradah. To mora biti zaklad, so si mislili vsi. Takoj se odločita dva korajžna fant, da gresta pogledat. "Rožni venec vzemita s seboj, pa škapulir, ko pride ta tja, pa vrzita gori," tako so naročali domači, "špala bosta pa že jutri denar." Spustita se po Malinšču navzdol, tu je šlo hitro, ali po mlakah sta komaj gazila sneg. Ko se Jagerbirt približa, mu zagmrdi po cunjah in starih škornjih. "Komu se je le hotelo nocoj to palit," pravi jezen in začne razkopavati ogenj ter pošiljati opaljene cunje po zračni poti na vse strani. Med tem sta prišla ona dva fanta blizu. Tedaj zapazita velikega moža, ki ogenj razkopava, in si mislita, da je to sam peklenšček, ki denarje suši in meša.

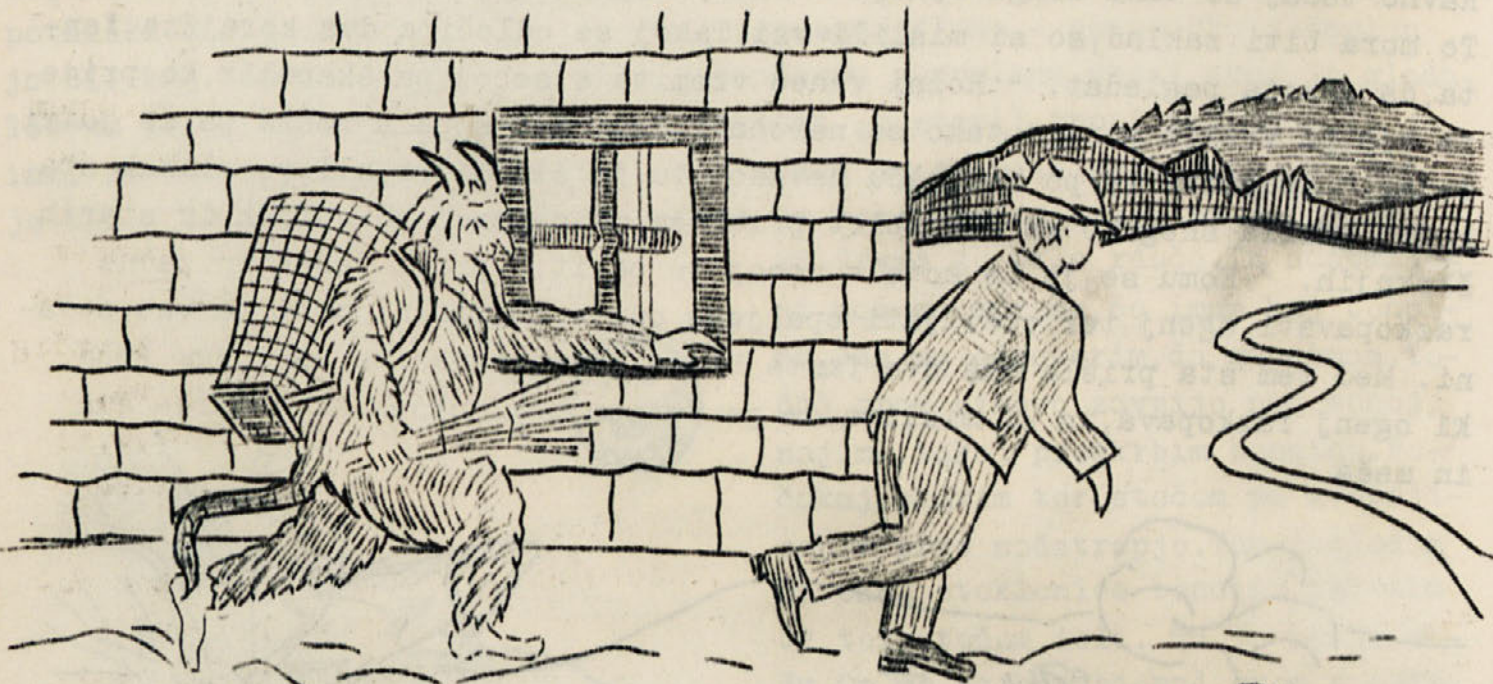

Bila sta v veliki zadregi, kajti mislila sta, če je človek, se jima bo smejal; peklenščku pa živa nista hotela priti v roke. Začela sta moliti. Jagerbirt je bil med tem ogenj razkopal in se obrnil proti domu. Ko pa vidita, da gre postava proti njima, ju obide taka groza, da bežita nazaj čez mlake, kar so jih nesle noge.

Spomladi so morali naši še enkrat zažgati, kar je bilo ostalo. Tedaj pa ni bilo nikogar gledat, če spet zaklad gori.

Človek dobi vsak zaklad,
če pridno dela in moli rad,
za starost on se oskrbi
in smrti se mu bati ni.

Leta 1915. je bila huda zima. Na Miklavžev večer so pri Spotokovih otroci čakali sv. Miklavža. Vsak je imel svoj pohar na mizi. Micka, Jože in Janez so molili z materjo, ker se hodili že v šolo, a mlajši so legli spat. Kadar je zunaj pes zarožljajal z verigo, so vsi otroci poskočili: "Mama, Miklavž je že tu!" Kmalu nato stopi v hišo domači hlapec, ves snožen. Mati ga vpraša, če je nasitil in napojil živino. Hlapec odgovori, da je vse v redu. "Pa tudi Miklavža som videl, ko je šel pravkar po brvi čez potok," pravi dalje. V otroških srcih je zavladalo veselje in strah obenem. Mogoče jim bo kaj lepoga podaril, ali pa jih bo parkolj pobral v koš? Toda, sedaj ni bilo časa za promišljevanje, kajti vrata so se odprla in v sobo je stopil sam sv. Miklavž z angelcem. Parkolj pa je ostal zunaj in lovil hlapca.

D.L.

Miklavž je volel angelcu, naj da vsakemu otroku nekaj jabolk in orohov, pa tudi šibo, da jih bo mati lahko z njo našoškala, če ne bodo ubogljivi. Ta čas je pa hlapec ušel parklju in tekel h potoku. Spodmaknil je brv, da je ložala samo na končku broga in se skril. Ko so šli sv. Miklavž, angelj in parkolj čez brv, se je ta obrnila in so vsi trije padli v vodo. Kako so se pobrali, ve sam Bog!

Tončkovo šolsko opravičilo.

Učitelj: "Tonček, kaj je pa tebi bilo, da te ni bilo v šolo?"

Učenec: "Gospod učitelj, zato me ni bilo v šolo, ker sem naši sosedi kosti tolkel."

Učitelj: "Kaj praviš, žigave kosti si tolkel?"

Ves razred prasne v smeh, toda kmalu se stvar pojasni. Soseda kupuje pri konjederu same lepe kosti, ki jih potem v posebni peči sežge, nakar jih taki delavci kot naš Tonček stolčeje v prah. Tako se kosti spremenijo v kostno moko, katero naši živinorejci s pridom uporabljajo.

V delavnici je zatopljen v svoje delo mož srednjih let, ki ne vidi rad, da ga kdo moti.

Kaj neki dela tako skrivnostnega ?

Zbral je dvanajst raznovrstnih kosov lesa, ki so vsi moškega spola tako : hrast, javor, kostanj, in tako dalje, ne sme pa biti nobenega lesa ženskega spola zraven, kakor bukev, lipe, smreke i. t. d. Dela molče že dvanajsti dan majhen trinožni stolček, ki mora biti na vsak način še danes gotov, da ga bo vzel s seboj k polnočnici.

Gotov je. Pospravi delavnico, umije se in praznično preobleče ter se de za peč. Ko zapoje polnočni zvonovi, se odpravi v cerkev in stisne pod puknjo svoj skrivnostni stolček. Prišedši v cerkev, ostane v ozadju, od koder se dobro vidi po vsej hiši božji in poklekne na stolček. Venomer se ozira na žensko stran. Nekatero žensko so videle, da kleči na sila majhnem stolčku in so se venomer ozirale nazaj, če ni že spodrsnil na tla, bolj so se zanimale zanj, kot za sveto opravilo, ki se je vršilo na oltarju.

Približa se veliki trenutek povzdigovanja. Mož, ki je z enim kolonom klečal na trinožnem stolčku, ni trenil z očmi, da ne bi prezrl ženske, ki se bo v tem svetem trenutku obrnila od oltarja nazaj, ker noče gledati povzdig njenega Boga. Tista ženska je prav gotovo čarovnica in samo oni to ve, ki kleči na trinožnem stolčku, narejenem iz dvanajstih različnih lesov, ki so vsi moškega spola. Narejen mora biti v dvanajstih dneh in ne sme se ves čas med delom izpregovoriti nobene besedice.

On je vse to izpolnil, zdaj pa ve, katere so čarovnice ! Nestrpno čaka, da se polnočnica konča, pograbi stolček in jo ucvre domov. Brž vrže stolček v peč, da ne bi imele čarovnice nobene moči več nad njim, so vsede h peči in začne moliti rožni venec. Par sosed je opazilo njegovo čudno vedenje in se je iz cerkve grede oglasilo pri njem, on pa je bil prepričan, da so čarovnice in jim je rekel : "Aha, ste prišle, da bi me zdrobile v prah, ve čarovnice, a se ne dam. Glejte, da se zgubite. "

One so začudeno odšle in mislile, da je zblaznel.

Ko so te dni Petnekarjev stric pri nas tesali tramo, so mi zvečer, ko so čakali na večerjo, pripovedovali, kaj se vse doživeli, ko so hodili na Hrvaško. Eno dogodbo sem si posebno zapomnil in vam jo tu podajam:

Predveč leti je živel na Hrvaškem zelo močan mož, kosmatoga obraza, sršočih obrvi. Klicali so ga Mrkobradec. Rač je hodil z loveci na lov, toda sam ni nikoli vzel puške v roke, zakaj tako, tega ni nihče vedel.

Nekoga dne, ko so šli loveci z Mrkobradcem na lov, so našli medvedji brlog. Vsak izmed lovcev je bil dobro oborožen in napram zajcem, srnam in drugi taki divjačini neustrašen, a tega brloga so se bali. Nihče izmed njih se ni upal pogledati, kaj je v brlogu, čoprov je bila njihova radovednost zelo velika. Le Mrkobradec se ponudi, da gre notri. Loveci mu penudijo najboljšo puško, da bi šel oborožen v brlog, toda on to odkloni, v roke vzame le svoj veliki nož in vrečo ter se previdno splazi v brlog. Toda - joj - notri je bila medvedka z mladičom. Znan je, da je medvedka zelo nevarna, kadar ima mladiča. Ne da bi čakal, skoči Mrkobradec medvedki na hrbet, jo zgrabi za

glavo ter ji z vso silo zasači nož. Medvedka se zgrudi na tla. Mrkobradec prime mladiča za ušesa ter ga stlači v vročo. Med tem se loveci s strahom v precejšnji daljavi opazovali, kaj se bo zgodilo. Ko vidijo zaseploga Mrkobradca z nabasano vrečo, se ojunajo obkrožijo ga in sprašujejo, kako je bilo v brlogu. Poznoje se prinesli tudi medvedke iz brloga in jo s krikom in vikom odnesli v vas, kjer se je soveda slavila zmaga in hvalila odločnost in neustrašenost levske družbe.

Ko so slavlje podaljšali pozno v noč, je pijanoga Mrkobradca nekaj gnalo, da bi šel še enkrat pogledat h brlogu. Z negotovimi koraki odklobuštrav gozd, kjer začuje lomastenje po grmovju. Vsa pijanost mu izgine, kajti pred njim se pojavi medved. Mrkobradec seže v žep po nož, ki ga je pa pustil kot znamenje zmage poleg medvedkinje kože. V sili in negotovosti, kaj naj stori, vzame vžigalico in praskne eno. Toda medved ni volk, ki se ognja boji, le še bolj razdraži, mogoče je tudi na njem vohal ~~tuč~~ še sledove medvedke. Zgrabi ga, začne se kratak boj, kjer zgubi Mrkobradec svoje življenje.

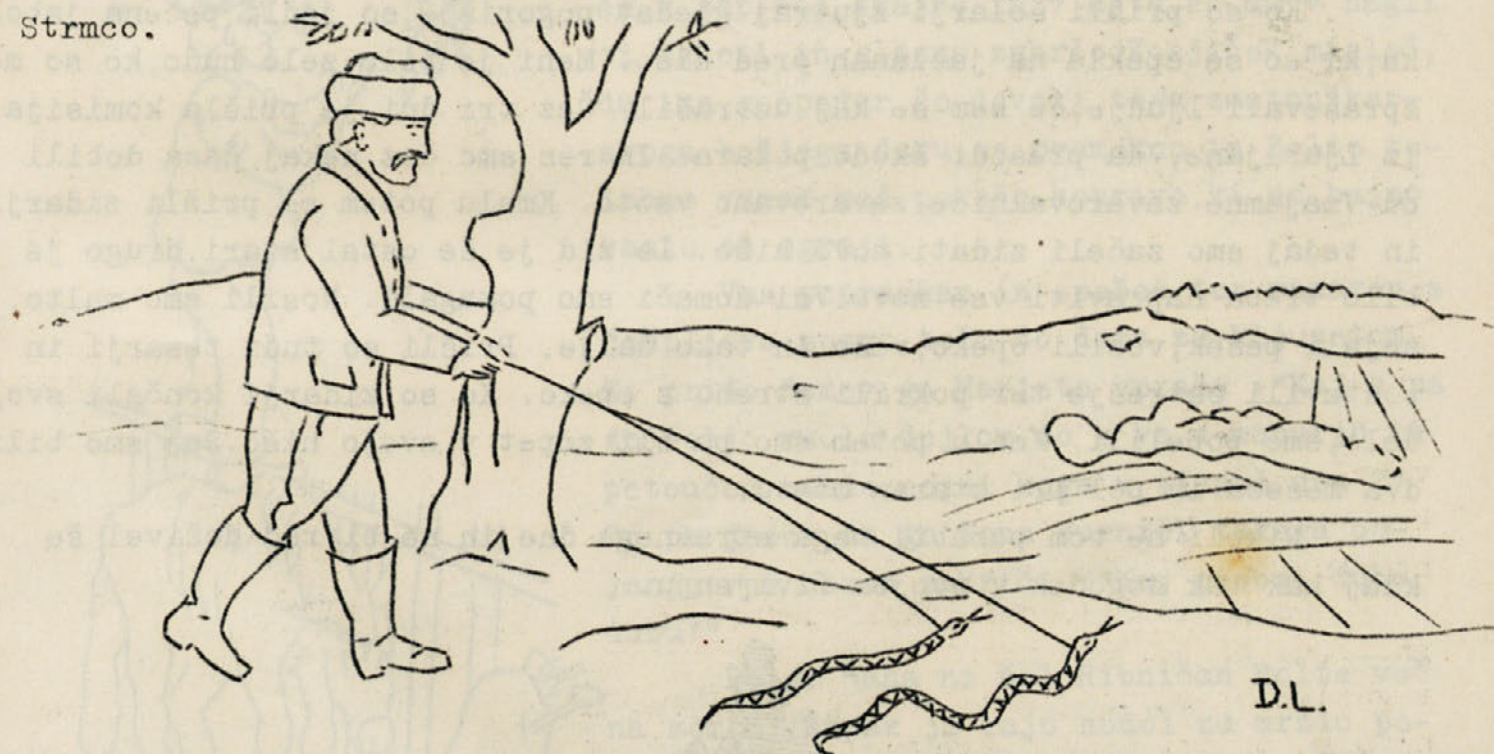
Tako je medved maščeval nasilno smrt nedolžne medvedke in ujetništvo mladega kosmatinca.

Pred več leti je živel pri nas mož, Zumek po imenu. Ljudstvo ga je poznalo daleč naokrog, zlasti po tem, ker je krotil kače in imel zdravilo zoper kačji pik.

Nekoč je sedel pri Županovih v gostilni in se pomenkoval s svojimi prijatelji. Kar zaslišijo krik, kača, kača! Vsi skočijo k vratom in zagledajo veliko kačo, ki je lezla po veži proti gostilniški sobi. Vsi razen Zumka skočijo na peč, a on se vsede na stol in čaka, da pride kača bliže. Iz strahopetcev na peči brije norce in jih izprašuje, čemu se plašijo. Medtem pride kača v gostilno. Zumek jo ostro pogleda in kača se takoj ustavi. Zumek pa začne nekaj govoriti in iz žepa potegne vrstico, stopi do kače in jo priveže za vrat. Strahopetec pa naroči, naj si preskrbe vsak po eno debelo, ne pre-dolgo palico. Nato naj udari eden po glavi, drugi po repu, tretji pa po sredi kače. Vse to pa šele takrat, ko jo bo pripeljal na sredo vrta in bo rekel: Udri, zdaj!

Zumek pelje kačo skozi vežo na vrt. Možje so imeli palice že pripravljene. Zumek reče: "Udri, zdaj!" Palice padejo pravilno in kača takoj pogine. Nato jim ukaže, naj vsa kamenja, ki so za hišo napeljana, odpeljejo, zakaj v njih je še mnogo mladih kač. Drugi dan so takoj odpeljali kamenje. Zumkovo prerokovanje je bilo resnično, polna zaloga jih je bila med kamenjem. Zumek je vsako kačo sproti ubil, majhne je kar tam zakopal, bolj velike je pa odnesel na Strmco, kjer je imel lonce, v katerem je delal iz kač protistrupe, to je bilo zdravilo zoper kačji pik.

Zumek je pripeljal večsah kače za stavo tudi natrg. Šel je v Pakižovo ogrado, kjer so bile velike gadne in je kmalu pripeljal na vrvi dva gada. Priklical jih je z žvižganjem. Ko je dobil na lahko zaslužene denarce, se je obrnil in odpeljal kače domov. Doma jih je ubil in jih nesel v lonce na Strmco.

Neko nedeljo je gnal hlapec župnika Lesjaka past konja v Rjavko. Ko se konj pase, ga vpiči modras. Hlapec hitro steče do Zumka in mu pove, kaj se je zgodilo. Zumek gre takoj po lonce, v katerem je imel zdravilo, namaže konja in konj je bil kmalu zdrav. Seveda je tedaj padlo **spet** nekaj drobiža v njegov žep. Torej je mogoče celo s kačami služiti denar.

V neizbrisnem spominu mi bo ostal dan,ko je pogorela naša hiša.

Dne 16.julija 1934.smo kosili v Gori.Imeli smo za dva velika voza seno.Pripeljali so najprvo en voz,a kmalu še drugega.Mrak je bil,ali sosedovi so rabili voz,ker bi šli oni drugi dan že ob štirih zjutraj po seno.Mi nismo imeli drugega voza,zato smo šli v mraku seno metat na svisli.Imeli smo hlevsko svetilko,obesili smo jo pred svisli na tram in začeli delati.Jaz in drugi bratje smo tlačili seno.Trudni smo bili in zelo nam je bilo vroče,ali delo smo kmalu končali.Svetilko smo vzeli s trama in jo nesli v kuhinjo.V kuhinji so nato mati pripravili večerjo.Od truda nismo mogli dosti jesti,samo odmolili smo in šli spat,Jaz in brat France sva šla spat v zgornjo sobo ter sva že nekoliko zaspala.Toda kmalu sva se prebudila,bilo nama je zelo vroče.Premetavala sva se po postelji in sva vrgla odeje s sebe.Kmalu nato pa sva slišala strašen klic ---Ogenj ! ---Ogenj ! ---

Hitro sva skočila s postelje in pogledala skozi okno naokrog. Ali joj ! Po naši strehi je švigal plamen,naglo sem stekel po stopnjicah in na plan,pogledal sem,ako smo vsi na cesti,toda mlajše sestrice ni bilo,stekel sem v hišo in sem jo vzel ter odnesel k Cesarjevim.Dosti ljudi je reševalo pohištvo in živino.Lesarjev Stanko je pograbil prašiča,zadel ga na rame in ga odnesel k Pekovim.Vse je bilo v plamenu,pred hlevom je vse gorelo,a krava je bila še v hlevu.Samo župan,gospod Evgen Ivanc so imeli pogum,da so jo šli rešit.V zgornji sobi je bilo veliko pohištva,toda soba je bila zaklenjena.Reševalci so splezali po lestvah gori,uđrli šipe in rešavali.Kmalu nato je zagrmelo,uđrl se je strop,poskakali so skozi okna,kmalu bi enega gasilca zasulo.Pridno so brizgali v ogenj do sedmih zjutraj.Vedno se je slišal klic : Vodo daj ! Vodo daj !

Ko so prišli šolarji zjutraj gledat pogorišče,so jedli pečena jabolka,ki so se spekla na jablanah pred hišo.Meni je bilo zelo hudo,ko so me spraševali ljudje,če sem se kaj ustrašil.Čez tri dni je prišla komisija iz Ljubljane,da presodi škodo požara.In res smo čez nekaj časa dobili od Vzajemne zavarovalnice zavarovano vsoto.Kmalu potem so prišli zidarji in tedaj smo začeli zidati novo hišo.Le zid je še ostal stari,drugo je bilo treba napraviti vse novo.Vsi domači smo pomagali.Nosili smo malto,sejali pesek,vozili opeko,vodo in tako dalje.Prišli so tudi tesarji in postavili ostrešje ter pokrili streho z opeko.Ko so zidarji končali svoje delo,smo pobelili.Kmalu potem smo pa šli zopet v svojo hišo.Saj smo bili dva meseca in pol pri starem očetu.

Nikoli ne bom pozabil tega strašnega dne in ne bi rad doživel še kdaj kak tak dogodek v svojem življenju.

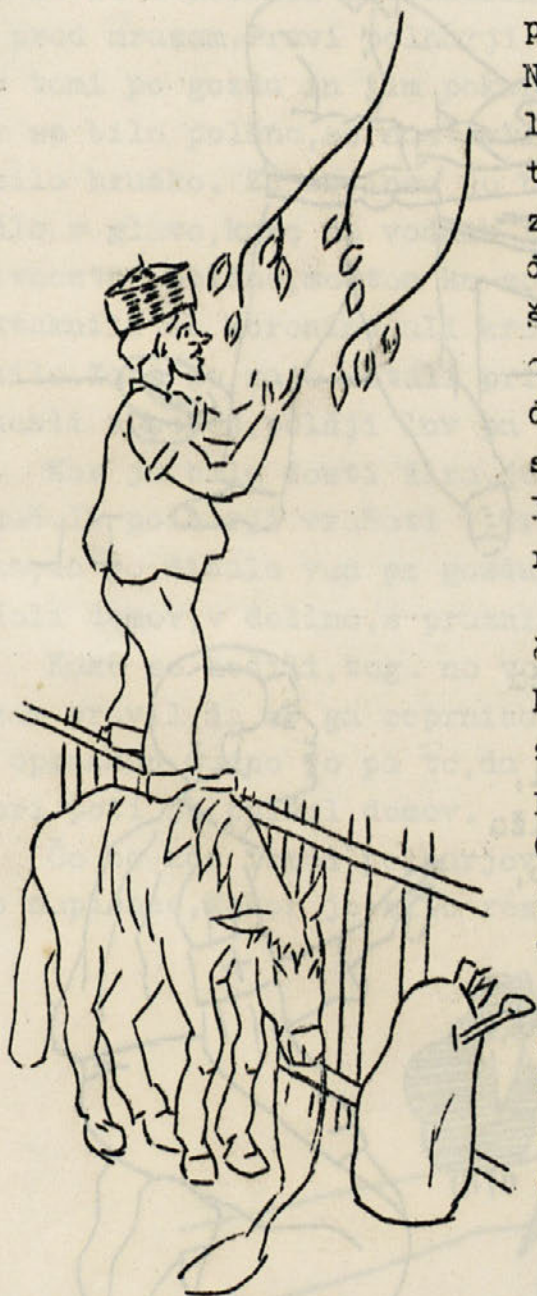
Pred leti je živel Ribničan, Bolte, po imenu. Nekega dne reče Bolte svoji ženi Marjeti: "Merjeta, jest grijem ne semin v Dobrupule." Drugo jutro vstane zgodaj, nakrmi in napoji svoje kljuse. Ko to odpravi, kljusetu osedla, vzame vrečo suhe robe in ž& je v sedlu. Nato reče "Hi!" Ubogljivi konjič skoči v dir, da se kar kadi. Ko prijaše do prvega ovinka, se spomni, da ni še zajtrkoval. In hajd nazaj. Ko prijaša domov, razjaše kljuse, ter steče v kuhinjo. Takoj se žena ozre, ter ga vpraša, po kaj je prišel nazaj. A Bolte ji reče: "Merjeta, kaj je mi je kosilu?" Ko se je nazajtrkoval, reče Marjeti: "Zbugam!" in steče iz kuhinje k svoji suhi kljusi in jo zajaše v galop proti Dobrem polju.

Po dveh urah prijezdi v Dobropolje, tam kar na tleh razloži suho robo in začne na ves glas kričati: "Kpite lesene žlice, vilice, khavnice, mačje skledce, jutri jih dam zestuojn, dnes pa ze mal dnar." Prišlo je le malo ljudi, ki so ogledovali razstavljenno robo, barantali in nekaj malega kupili. Okoli pete ure začne pospravljati svojo ostalo robo. Ne s prav veselim srcem se napoti domov. Lačen je bil, a zaslužek je bil premajhen, da bi šel v gostilno. Da bi kje poprosil za latvico mleka in kos kruha, ga je bilo sram, ker je bil preblizu doma in so ga ljudje poznali.

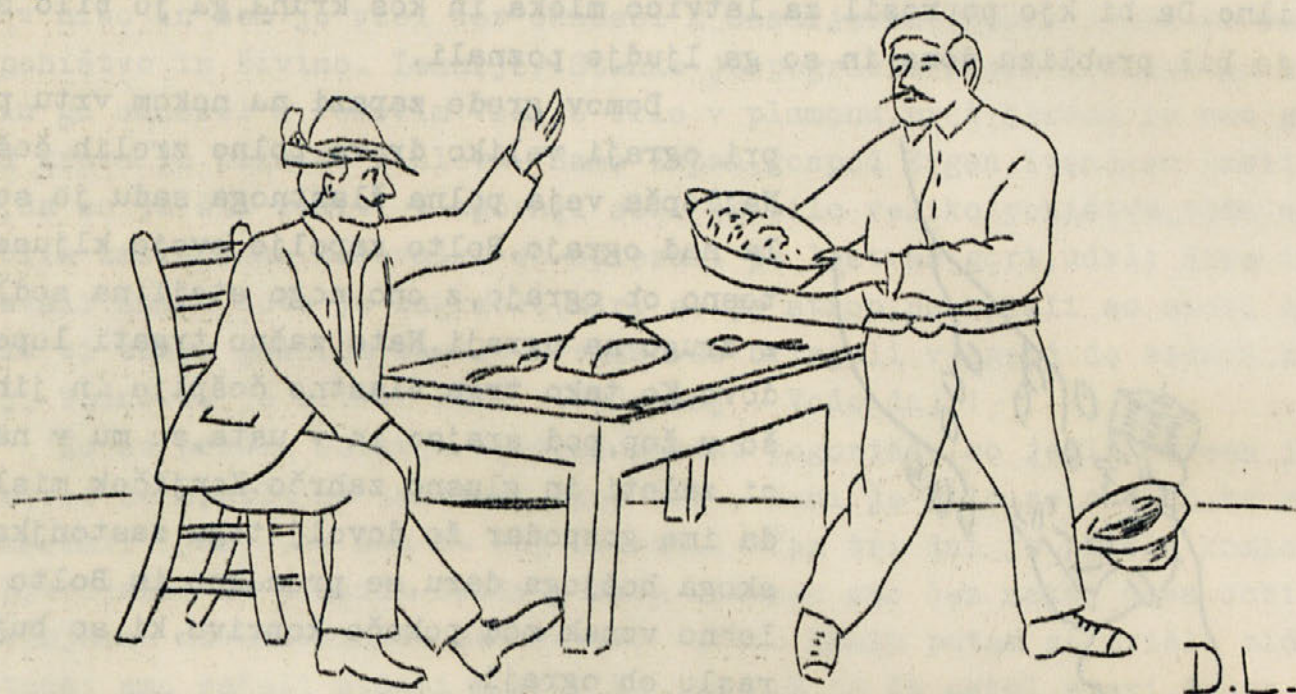
Domov grede zapazi na nekem vrtu prav pri ograji veliko drevo polno zrelih češpelj. Najlepša veja polna žlahtnega sadu je segala nad ograjo. Bolte zapelje svoje kljuse tesno ob ograjo, z eno nogo stoji na sedlu, z drugo na ograji. Nato začne trgati lepe sadove. Ko tako trga slastne češplje in jih baše v žep, pod srajco in v usta, se mu v naglici zaleti in glasno zahrče. Konjiček misleč, da ima gospodar že dovolj tega zastonjarskega božjega daru, se premakne in Bolte teledno vznak med pekoče koprive, ki se bujno rasle ob ograji.

Ves popraskan in opečen ter namazan s češpljevo mezgo, teče do doma za kljusetom. Ko pride domov, ga Marjeta vpraša: "Kaj s pa ze božje vuolo dejlov, do s vs u mehurjh in petoučen, menda nojsi koga v tjepež ubu?" On pa jezen, da ga žena sumniči takega dejanja ves besen zakriči: "Kaj poobu, dubu, dubu!"

Dolge časa ni šel Ribničan Bolte več na semonj, ampak je raje sedel za mrzlo počjo in si ohlajal brazgotine in opekline, pa ne s češpljevo, temveč vse boljše notranje mažo, ki mu jo je pripravila dobra žena Marjeta.

Mlademu dekletu so umrli starši. Zpustili so ji lep dom, mlin in žago. Poprijela se je z vso skrbjo gospodinjstva in je bila prav pridna. Posli so jo imeli zelo radi. Nekoč pa zapazi hlapec Franco, da so pred žagarjem Petrom bolj zabeljeni žganci kot pred njim. Ker se je to spet in spet ponavljalo, je sklenil temu napraviti konec. Ko pokličejo zjutraj k zajtrku, je stala na mizi velika skledo kislega zelja in lepo rumenih koruznih žgancev, ki so bili zopet samo v eno stran zabeljeni. Hlapec Franco se usede na svoje mesto, prime za rob skledo, jo zasuče in pravi: "Tako se svet vrti." Petru tudi niso dišali nezabeljeni žganci, zato zasuče skledo in pravi: "Tako pa sonce vzhaja." Franco jo zopet obrne in pravi: "Tako pa zahaja." Peter jo zopet zasuče in pravi: "Tako pa grmi." Franco se razjezi, zgrabi skledo in roče: "Tako pa trešči," in vrže skledo na sredo hiše, da so se razleteli kosci skledo in žganci z zeljem na vse strani. Ko je mlada gospodinja slišala v hiši tresk in hudo uro, ni šla blizu. A od tega časa so bili vsi žganci onake dobro zabeljeni.

Šolska kuhinja Podmladka Rdočoga križa deli letos že drugi mesec skromno kosilo. Temu se ima zahvaliti tudi Vam, dragi otroci, ki ste nanosili v koš Podmladka Rdočoga križa 347 kg krompirja, 283 kg fižola, 99 kg koruze, 5 kg koruzno moko, 24 kg kavlo, 1 kg kašo, 1 kg ječmena in 52 Din.

Hvala Vam otroci, ki ste toliko nanosili in hvala tudi Vašim staršom, ki so vse to darovali.

Travna gora, ta prijazni kraj stoji kake dve uri hoda od Sodražice. Ponosna hiša je last narodnega poslanca in advokata v Ljubljani gospoda doktorja Lovrenčiča. Kakor pripovedujejo, je bilo tam nekdanj zelo živahno. Mnogo ljudi je šlo mimo poleti in pozimi, ker še ni bila izpeljana nova cesta iz Sodražice v Loški potok. Izgleda, da bo promet mimo Travne gore se danj zopet bolj oživel, ker so napravili od Nove Štifte do vrha lepo, položno cesto, ki jo bodo baje speljali naprej do Bajt.

Travna gora je posebno ljuba lovcem na medveda, ki je sedaj zaščiten na volkove, srnjake, jelene, divje peteline in ostalo divjačino. Kadar je mnogo žira, pa na polhe. Za ta posel ni treba drugih priprav kot pasti, ki jim pravimo pri nas skrinjice.

Tako se je nekega popoldneva zbrala prijazna družba samih odličnih gospodov iz naše doline in se domenila, da grede na polhe v Travno goro. Rečeno storjeno. Povabili so tudi slučajno tu se mudečega Abesince, da bi videl naše šoge in navade pri polšjem lovu in so šli. S seboj so vzeli seveda tudi harmonikarja, da jim je bil krajši čas na samotni poti. V mraku so prišli v Travno goro in po kratkem oddihu so se odpravili v dolinico, kjer so se utaborili in zakurili ogonj, da bodo varni, ne pred volkom, temveč pred mrazom. Pravi polharji, Franco, Janos in drugi so gospodo razpoljili v temi po gozdu in jim pokazali, kako se nastavljajo skrinjice. Tam pa, kjer so bile polšne, so nastavili pasti z deščico, katero so prej namazali z gnilo hruško. Za novince je bilo vse to seveda zelo zanimivo, le to jim ni šlo v glavo, kako da vodnik tudi v temi vidi po gozdu, in ve kje so te skrivnostne polšne, medtem ko so se oni kljub največji opreznosti večkrat spodtaknili ob korenino ali krevsnili z glavo ob bukev, da se je kar zasvetilo. Zato so raje ostali pri ognju ter se veselili dobrot, ki so jih prinesli s seboj, polšji lov pa prepustili pravim polharjem.

Ker je bilo dosti žira, je bilo tudi obilo polhev. Proti polnoči so se začeli polharji vračati v Travno goro. Gostilničarka jim je pokla ujeto polhe, da je dišalo ven po gozdu, živim polhom v svarilo. Proti jutru so se vračali domov, v dolino, s praznimi nahrbtniki.

Kako so hodili, tega ne vem. Edino o harmonikarju lahko povem, kar mi je sam pravil, da se ga cepnice nosile čez oparnice in brinje, da je bil ves opraskan. Čudno je pa to, da болоčin sploh ni čutil, niti ni vedel, po kateri poti je prišel domov.

Če bo kdo izmed polharjev bral moj spis, naj mi ne zameri, če ni vse tako napisano, kakor je bilo res. Kakor sem slišal, tako sem pač zapisal.

Ko leže na zemljo mrak, prispejo polharji v mogočni gozd debelih bukov. Upohani posedejo na tla in odložo težke nahrbtnike, polne polšjih pasti. Najstarejši polhar ima besedo. Vsakemu odkaže svoje delo: eden mora zakuriti ogenj, drugi prinesiti lesnik. Vsi drugi pa pripravljajo pasti. Ko pride polhar z nabranimi lesnikami, jih da vsakemu nekaj. Kurjač zne- ti medtem velik ogenj. Drugi grede nastavljat pasti. Ko delo opravijo, pridejo zopet nazaj in se posedejo okrog ognja, kjer se vname živahen po- monok. Kmalu nato slišijo, da sta se sprožili v bližini dve pasti, skoro obe naenkrat. Vsi vstanejo in grede gledat, kaj je. Miha se spotakne in se z nosom dotakne zemlje. Vsi se mu slastno zasmеjo. On pa jim pravi, da je dobil podzemsko polšjo luknjo. "Prinesi luč, da bolje vidim," reče Miha. Eden stopi k njemu in mu posveti. Res, bila je polšja luknja in od nje je vodila lepo vglajena stezica, kar je znak, da je notri polšna, v ka- teri probiva cela kopica polhov. Miha reče: "Dajte mi past in ono lesniko da nastavim!" Ko mu prinesejo lesniko, jo nekoliko odrgne, da polhom bolj diši in jo dene v past, katero nalahko nastavi pred luknjo. Miha vstane in gre z veseljem proti ognju, kjer sta se že cvrla tista dva, prej ujeta polha. Zopet se začne pogovarjenje o raznih stvareh. Kar se eden oglasi: "Past je počila!" Drugi odgovore: "Pa naj!" Miha pa gre gledat in vidi, da je past sprožena. Podrgnil jo je z debelim kamnom, ki je bil na pasti in ko je zahreščalo, je polh poginil. Potem past odpre in vidi, da je ujel popolnoma bolega, velikoga in debeloga polha. Pokaže ga drugim in vsi se začudijo. Najstarejši se oglasi in pravi: "Ta polh je bil glavar v pol- šni, polšji vodnik in moramo ga vroči vstran." Miha pa se zasmеjo: "Radi bi me, kaj, da bi ga vi pobrali, ha, ha, ha," Kar se prikaže mlad, v lepe lov- sko obleko obločen, nepoznan gospod s kozjo bradico in reče: "Miha, dvaj- set polhov ti dam za tvojega bolca." Miha pa reče. Po daljšem barantanju poči nazadnje dlan ob dlan, gospod dobi bolca in izgine. Pogledajo za njim in vidijo --- samega vraga.

Nastane piš, in tako šumenje, da se vsi prestrašijo in urno popihajo domov. Drugi dan grede iskat svoje stvari, ki so jih prejšno noč v stra- hu tam pustili, pa ne najdejo ne pasti, ne nahrbtnikov.

Bila je namreč noč po Simonu in Judi, takrat pa ženo vrag polhe spat.

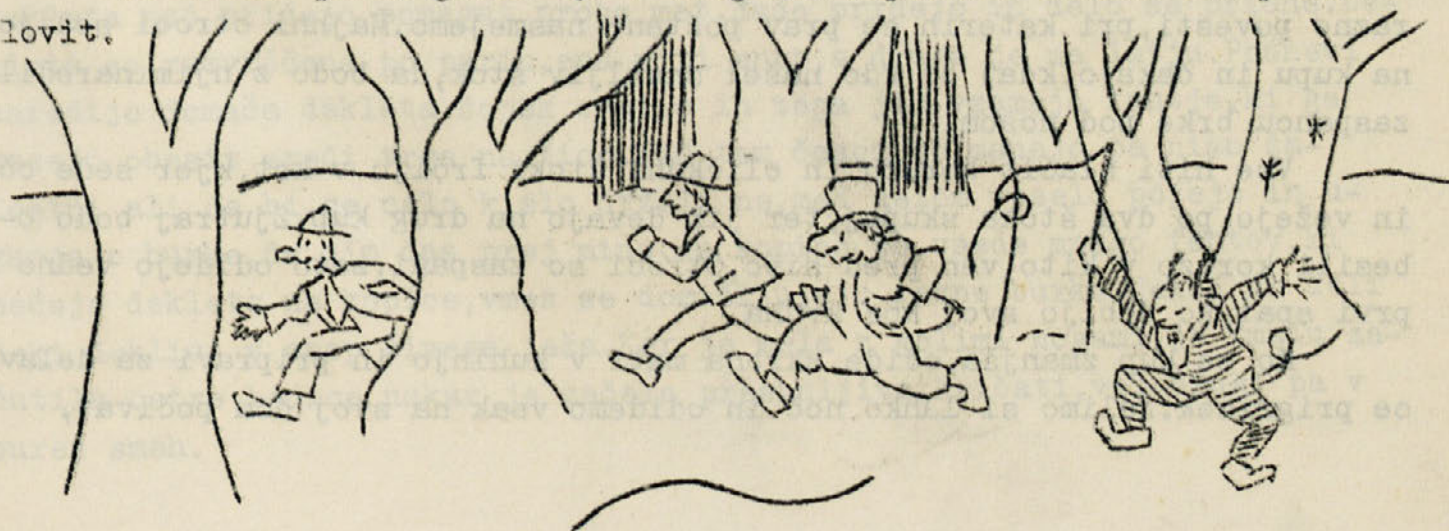

Da včasih prevnate polharje straši, o tem ste gotovo že slišali, toda tako kot je bilo leta 1923., se že dolgo ni bilo zgodilo.

Nekoga jesenskega večera so se odpravili fantje v brog nad Lipovšico. Komaj nastavijo pasti, se začne dirindaj. Po vrhovih šumi, vedno huje šumi, tuliti začne in lomiti veje. Toda fantje so dejali: "Ne gremo prej domov, dokler ne vlovimo vsaj enega polha." Toda, ko so to glasno povedali, je začelo še huje tuliti, valile so se po brogu mimo njih skale in krelji. Korajžni kot so bili, so začeli klicati vraga, toda kmalu jih je minilo, spomnili so se Boga in vse svetnike. Vihar tedaj nekoliko potihne, korajža spet naraste, začne se meniti o polšjem lovu in o vsem, kar spada zraven. Kar slišijo, kako pravi blizu nastavljena past - šklomp - skočijo, pogledajo in vidijo, da se je vjel polh lišček, bele in črne barve. Ko so ga hoteli vzeti iz pasti se oglasi iz gozda: "Dajte mi polha nazaj, polh je moj, ne pa vaš!" Ker so fantje že od starih polharjev slišali da se polhi liščki v drugi oblasti - žigavi, si lahko mislite, - so jih hitrih nog uvrli proti domu.

Drugi dan je bilo seveda veliko pomenkovanje, nekateri so verjeli, drugi so se norčevali in fantje, drugače ne bi bili fantje, so se domenili, - da grodo nočej vsi, pa naj pride še hoče tudi sam rogač, ki se ga ne bodo bali, še premlatili ga bodo. Korajža velja! Ko nastavijo pasti, si zakurijo ogonj, da ne bi bilo temno okrog njih. Vsak je držal krepole v rokah, rekli so, da zato, da bodo popravljali ogonj, a morda so s tem držali korajže bolj trdno v rokah. Ni bilo dolgo, ko se je začelo, da nas Bog varuj! Stokrat huje je bilo, kot prvi večer. Kako in edko se je vzol, toga vam ne ve nihče povedati, prikaže se možakar čudne postave, so razkorači in zakriči: "Tukaj som!" Ubogi fantje, lasje so jim šli tako pokenci, da so bili kot iz žice. Kako so jačevrli proti Lipovšici, je težko povedati. Šlo je kot Elaja. Ali je hudobec bolj pihal in tulil, ali so oni njo ga prevpili, to bi bilo težko presoditi. Marsikatera bukvice in smročica je bila pohojena. Matero so imelo drugi dan obilo dela, kako tudi ne, saj so fantje videli čisto pravega, živega, od blizu, nagovoril jih je kaj hočete še več? Kje je junak, ki bi kaj takega zdržal?

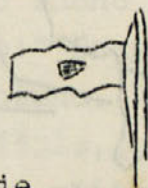
Od takrat pa ne grodo tja v brog nad Lipovšico nikdar več polhov lovit.

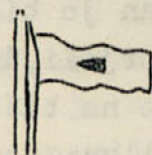
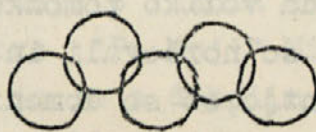
Ko sva šla z bratom v šolsko ogrado, sem mu pokazal duplo, kjer so lani gnezдили žolne. Brat hitro spleza na drevo, tolče - nič. Žoln ni več. "Daj mi drobno šibico" reče. Malo podreza - kakšno veselje! - oglasili so se polhi. Stara jezno: drr, drr, drr; mladi proseče: ci, ci, ci. Ker le nismo jenjali, se je polhovka odločila, da je prišla ven. Čof! Že je bila bratova. Hitro stečem v Izver h gospej Močenki po lonec, kamor sva stlačila staro. Jaz sem pazil na njo, brat pa je šel še po mladiče, bili so trije.

Ko je mama videla naš plen, je rekla: "No lepa reč, zopet bodo vsi otroci pri nas in ne bo nikdar miru!" Doma smo jih dali v kletko. Iz lubja smo naredili duplo, iz suhega listja pa gnezdo. Vsak dan smo hodili v gozd po žir. Mama je dajala pa tudi malo mleka. Čez par dni so polhki odprli očke, mladi polhi so namreč devet dni slepi, kakor zajci. Vsak dan smo imeli večje veselje z njimi, navadili smo jih, da so po slamici pili mleko, kakor majhni otroci iz duče. Pa kakšni telovadci so to gotovo bi dobili na olimpijadi prvo nagrado.

Počitnice so se bližale koncu, brat je moral v mestne šole, zato sva se odločila, da jih podarimo šoli in sva se s težkim srcem ločila od njih.

Ličkanje.

Priatelj Milka III.r.v.n.š.

Zgodaj spomladi, ko izgine bela odeja iznad spočitih polj in začno prigravati sončni žarki, pohiti kmet s plugom in živino na polje, da preorje zemljo, kamor bo vsadil krompir, koruzo, fižol i. t. d.

Koliko pretrpi kmet, predno dozori koruza! Dan na dan hodi z motiko na njivo in znoj mu dostikrat kaplja z obraza na trdo zemljo. Zato je pa jeseni tem bolj zadovoljen in vesel, ko vozi zrelo koruzo domov.

Stari in mladi, vsa družina se zbere doma okoli koruze ter obtrgava štokke, ki letijo v kot skednja od vseh strani. Ko je vse obtrgano, gre mati prosit sosede, naj pridejo zvečer pomagat ličkat in vsakdo rad ustreže prošnji. Zvečer nas je vse polno okrog velikega kupa koruze. Štok za štokom leti iz hitrih rok, pri vsakem štoku pustimo tri do štiri liste. Med delom nanese pogovor najprej na tedenske novice, za temi pa pridejo na vrsto razne povesti, pri katerih se prav pošteno nasmejemo. Majhni otroci sedijo na kupu in čakajo, kdaj bo kdo našel snetljiv štok, da bodo z njim naredili zaspancu brke pod nosom.

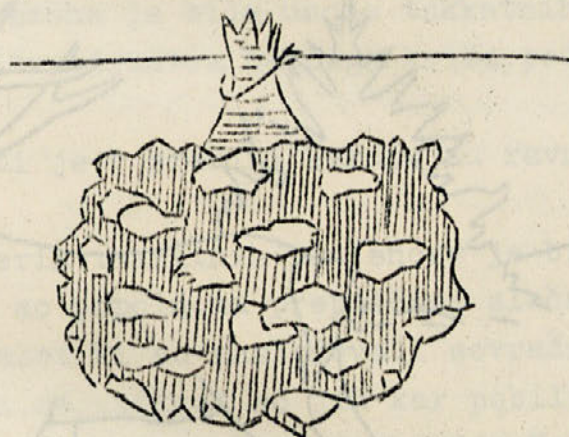
Vse hiti slačiti koruzo in oličkani štoki frčijo v kot, kjer sede oče in vežejo po dva štoka skupaj, ter jih devajo na drug kup. Zjutraj bodo obesili koruzo v kito ven pred hišo. Otroci so zaspani, zato odidejo vedno prvi spat, ko dobijo svoj kos kruha.

Ko se kup zmanjša, odide skrbna mati v kuhinjo in pripravi za delavce prigrizek. Želimo si lahko noč in odidemo vsak na svoj dom počivat,

Kadar dozori proso, nas sosedje povabijo, naj pridemo met.

Ob žetvi požanjejo proso, ga povežejo v snope in odpeljejo domov. Doma ga denejo v skedenj na pod v kopico, tam stoji en dan, da se ugreje. Zvečer pa gremo vsi sosedi met. Tam so že zbrana dekleta, ki se urno sučejo. Maneta navadno po dve ženski skupaj, ena je na prosu, a druga na slami. Ko je snop že omet, ga dajo še na rešeto, kjer se še omane. Mi otroci, kakor je stara navada, pa sedimo na kopici in si pripovedujemo o strahovih. Kar naenkrat se zasliši poskočna pesem harmonike. Vsem se utrga glas, posebno dekletom, ki bi najraje zaplesale. Potem se pa priziblje godec v skedenj, spremljan od vaških fantov. Dekletom doni pesem iz grl ob harmoniki in začnejo na vse pretege hiteti, da bi se preje zavrtale. Godec pa uganja svoje burke in šale, da se mu vse smeje, včasih še do solz. Ko je proso ometo, ga pospravimo na kup. Po končanem delu nas domači pokličejo v sobo, kjer se vsedemo za mizo in dobimo priboljšek. Potem pa zagode godec za ples in vse se zavrti. Na koncu dela in dirindaja, pa da domače dekletom lep šopek rož, in ti ga obesijo na kako žico ali visok drog.

Pozimi da sosed proso v stope, in iz mlina prinese kašo. Sladka kaša -- otroška paša.

Kadar manemo.

Petrič Marija IV.r.v.n.š.

Zemlja je za kmeta velike važnosti. Da mu sicer mnogo težkih in delavnih dni, a za temi prijetne večerne ure, na primer pri metvi, ličkanju, obtrgovanju pese i. t. d. Vsa ta dela imajo svoje običaje.

V sredini meseca septembra, ko nam mama naznani, da bomo poželi proso, začnemo posebno otroci od veselja skakati. Zakaj ne bi bili veseli, ko bomo kmalu jedli mlečno kašo. Požeto pripeljemo domov, zložimo ga v kopico in ga na istem prostoru pustimo en dan. Drugi večer naprosimo sosednja dekleta naj pridejo pomagat proso met. Rade pridejo in delo se prične. Dekleta so razvrščena po parih, ena vrti snop, a druga je na latju. Podnevi naredijo domača dekleta šopek cvetic in tega jim vzamejo fantje, ki ga nesejo obesit sredi trga na žico. Med tem časom, ko manejo pa niso žalostni ali da bi se celo kislo držali ne, med delom veselo pojejo in uganjajo burke, da jim čas prej mine. Na kopico se vsede mnogo fantov, ki mečejo dekleta na kopice, vmes se domišljujejo razne burke. Nekoč so deli neki deklici v snop živega ježa. Ker je mela z golimi nogami, je kmalu začutila ostre bodice nakar je začela presunljivo kričati, vsi drugi pa v buren smeh.

Preden nehajo vrteti zadnji snop, se mati izmuzne v hišo in prinese lepega kruha in sadjevca, medtem pride godec in ubere s svojo harmoniko vesele in poskočne. Med veselim petjem in smehom se veseli pari zavrte v ples. A naposled mora biti tudi tega konec in razigrana družba se razprši na svoje domove.

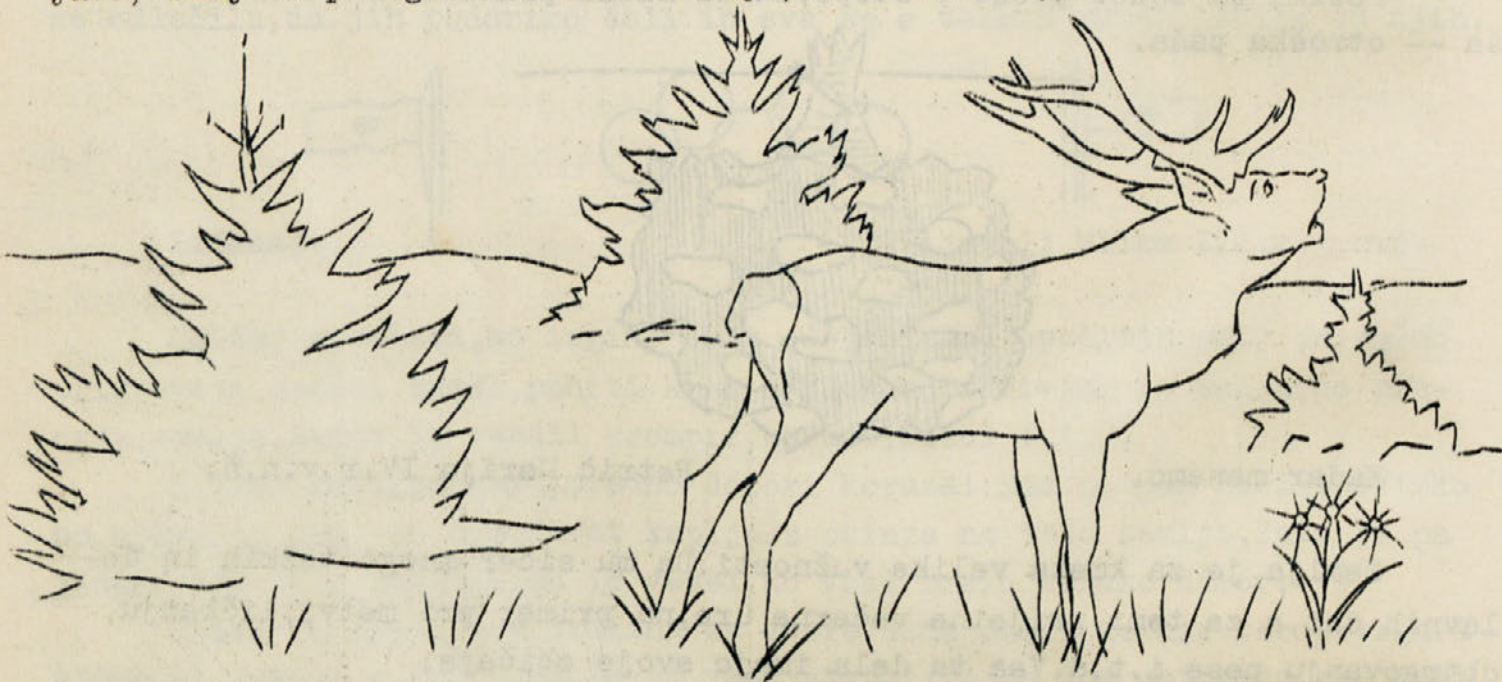
Lovec Jernejc.

Mihelič Slava III. r. v. n. š.

Leta 1864. je bila razdelitev gozdov ribniške graščine.

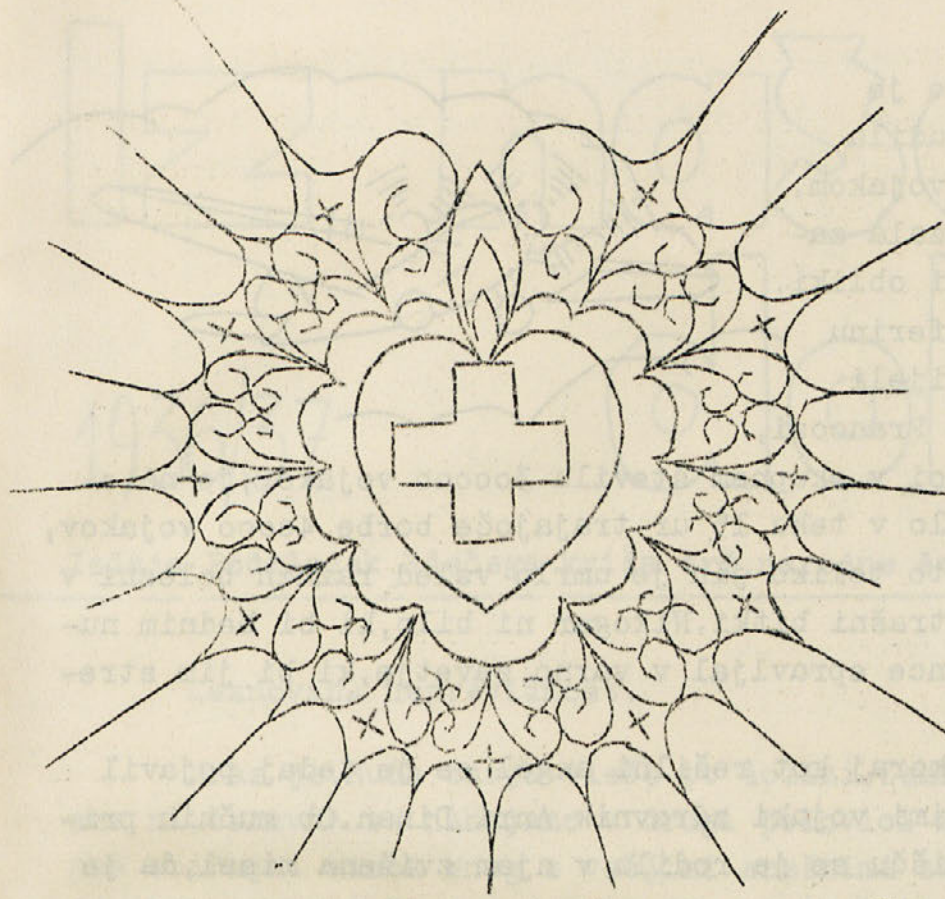
V Zamostcu je živel tedaj lovec Jernejc, po domače Grivčev, zelo hudomušen človek. Vprašali so ga, kateri del gozda si želi, On pa jim kratko odgovori: "Želim in prosim za onile gozd, ki ga bom lahko kar iz moje hiše ven gledal." Pa ga je res dobil. Še dandanes je pri tej hiši tako zvana "Grivčeva gmajna."

Nekoč je prišel v naše gore na lov ortneški graščak, gospod Kosler. Streljal je ravno pri Veliki jami blizu Travne gore. Pa je nesreča hotela, da je žival padla v jamo. Graščaku je bilo žal za jelenom, ki je padel v jamo, tedaj se pa oglasi lovec Jernejc, da bi šel v jamo ponj.

Graščak je bil zadovoljen in mu je obljubil za nagrado 25 goldinarjev. Po vrveh so ga spustili v jamo. Čez nekoliko časa so pa dvignili :Jernejca in ---srnjaka. Graščak se je temu zelo čudil, ker je streljal vendar jelena! Jernejc pa je mislil samo na obljubljenih 25 goldinarjev, a graščak mu jih ni hotel dati, ker mu ni prinesel jelena. Jernejc pa ni odnehal, češ: "Za vas sem šel v jamo, noben drug ne bi šel po vrveh v tak nevaren kraj za 25 goldinarjev. Če vam ni prav, pa vrzimo srnjaka zopet nazaj v jamo, mogoče se bo spremenil v jelena." Graščak se popraska za ušesi in pravi naposled: "Šment, glej ga no, ta pa ne odneha. Tak bi bil dober za mojo službo." Odšteje mu 25 goldinarjev in ga vzame povrh še v službo.

Si lahko mislite, kako je bil lovec Jernejc tega vesel.

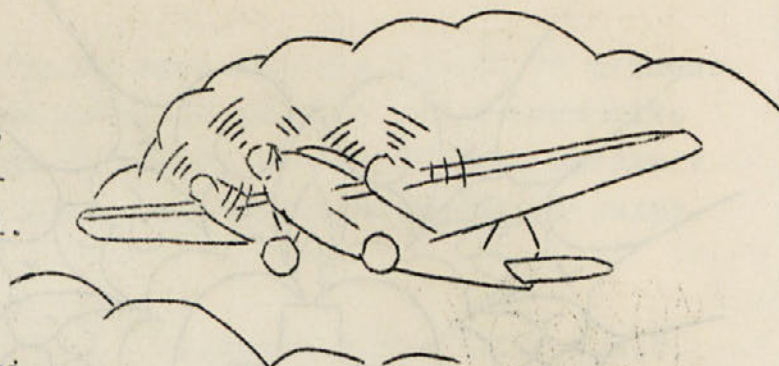
Nemogoče si je dandanes misliti, da bi kje^rkoli na naši zemeljski obli zadela človeštvo kaka večja nezgoda, pa bi Rdeči križ ne priiskočil na pomoč in ne skušal lajšati gorja v kolikor bi mu dopuščala sredstva, ki so mu jih dali dobri ljudje na razpolago. Zato si težko predstavljamo, da je na Kosovem polju leta 1389 hodila Kosovska devotka prav sama po bojišču, iskala ranjenih bojevnikov ter jim nudila prvo pomoč. To je bila prva samarjanka. Od takrat je

preteklo mnogo stoletij, večkrat so bila tla močena od težkih bojov s srčno krvjo, toda kakšna je bila usoda takratnih ranjencev in kako je prišlo do ustanovitve društva Rdečega križa, podajam na kratko v naslednjih vrsticah.

Pred 300 leti je v sredini Evrope na ravninah Nemčije divjala tridesetletna vojna.

Usoda tisočerih takratnih ranjencev je bila strašna. Nihče se ni zanje brigal, bili so popolnoma prepuščeni slučaju in volji prodirajočega sovražnika. Zmagovalci, ki so zasledovali sovražnika, niso imeli nikakega usmiljenja z njimi, največkrat so jih kar pobili, da bi se s tem rešili prevelikega bremena. Saj je celo vojskovodja Valenštajn sam izdal po zmagi pri Fridlandu nalog "Ne preobremenite nadaljnega pohoda z ranjenci!" Razume se, da je bila naredba izvršena s prav srednjeveškim zverinstvom. Od Napoleonovih vojn dalje se je položaj ranjenih in bolnih vojakov nekoliko izboljšal. Vse vojskujoče se države so primorane, toliko iz človekoljubja kot iz koristi do svojih vojaških ciljev, da snujejo vojaške zdravstvene ustanove. Toda medtem niti ta državna pomoč z obzirom na vse večje žrtve v vse češčih vojnah, ni bila niti od daleč dovoljna. Pomanjkanje zdravstvenega osebja, obvez, zdravil i. t. d. se je opazalo pri vseh v vojskah vsake evropske države. Bojišča so kazala grozna prizorišča. Poleg grmade mrtvih je ležalo ogromno število ranjenih in bolnih. Tako je n. pr. leta 1813. po bitki narodov pri Lipskem ležalo na bojišču 2000 ranjenih celih osem dni in osem noči, ne da bi niti eden izmed njih prejel od kake usmiljene roke kaj hrane ali požirek vode, a kaj še, da bi se koga previlo ali odelo proti mrazu. Tudi leta 1853/56 se je v krimski vojni pokazalo, da države niso dovoljno opremljene z bolniškimi pripomočki, na vsak način je bila nujno potrebna zasebna pomoč, Angleškemu vojakom je prihitela na pomoč g. Najtingalova s 37 prostovoljnimi samarjankami in vsem potrebnim materijalom, ruskim ranjencem je prinesla pomoč g. Jelena Pav-

lovna s 300 usmiljenkami. To je bila prva pomoč, ki se je nudila v večjem številu ranjenim vojakom. Par let pozneje se je pokazala zasebna pomoč v še bolj vidni obliki. V strahoviti bitki pri Solferinu leta 1859, kjer so se spoprijeli na eni strani Italijani in Francozi,

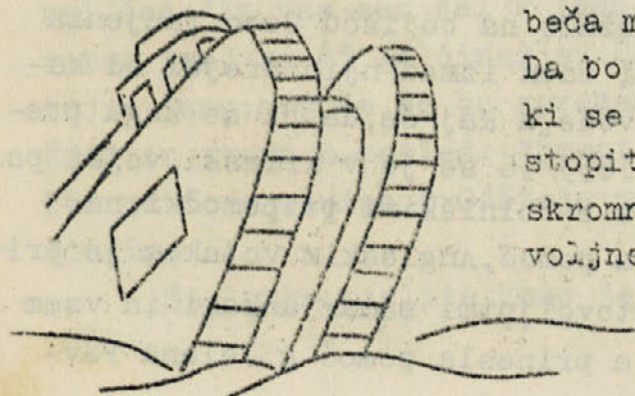
na drugi strani pa Avstrijci v skupnem številu 300000 vojakov, je na okrvavljenem bojišču obležalo v teku 15 ur trajajoče borbe 40000 vojakov, ranjencev in umirajočih. Isto toliko jih je umrlo vsled raznih bolezni v teku dveh mesecev po tej strašni bitki. Nikogar ni bilo, ki bi bednim nudil prvo pomoč, ki bi ranjence spravljal v varno zavetje, ki bi jim stregel in jih negoval.

Kot edini pomočnik, skoraj kot rešilni angel se je tedaj pojavil med krvavečimi in umirajočimi vojaki zdravnik Anri Dinan. Ob mučnih prizorih, ki jih je zrl na bojišču se je rodila v njem zvišena misel, da je treba za pomoč ranjencem in bolnikom osnovati prostovoljna dobrodelna pomožna društva v vseh državah. Ta društva naj bi že v mirnem času vse pripravila, kar je treba za pomoč ranjencem in bolnikom v vojni, obenem pa naj bi svoje podporno delo vršila tudi v mirovni dobi, kadar je treba prebivalstvu priskočiti na pomoč, če postane žrtev potresov, poplav, požarov in drugih prirodnih nezgod, ravnotako ob času nalezljivih bolezni v večjem obsegu.

Dr. Anri Dinanu se imamo zahvaliti, da je položil temelj Rdečemu križu, kateri je danes priznan in upoštevan v 64 državah. Sedaj so ranjeniki in bolni vojaki v vojni lahko prepričani, da ne bodo padli po boju brez milosti v zmagovalčeve roke. Prav to so blagoslavljali za časa vojne Nemci in Francozi, Avstrijci, Srbi, Rusi, Belgijci in vsi drugi, ki so se bojevali.

Potom Rdečega križa pošiljamo ujetnikom pisma, denar in pakete. Rdeči križ veže stike z vsemi, ki se nanj obračajo, brez razlike narodnosti in vere.

Pred meseci je Rdeči križ deloval daleč tam v Afriki, in so ga blagoslavljali mnogi tisoči in tisoči, belci in črnoci. Sedaj deluje v Španiji, kje bo v bližnji bodočnosti, tega ne vemo. Vemo le eno, kadar bo sila največja, bomo imeli v Rdečem križu varno zavetišče. Rdeči križ je kakor ljubeča mati, okoli katere se zbirajo pomoči potrebni. Da bo pa Rdeči križ lahko pomagal vsem, prav vsem, ki se bodo zatekli k njemu po pomoč, moramo pristopiti v vrste članov Rdečega križa in s svojo skromno članarino pripomoči, da bodo zaloge dovoljne, če bi prišel čas, katerega nas Bog varuj!

Stanko Vodopivec, šol. upravitelj.